

KRİMİNAL BİR AKTÖR OLARAK REJİM ORDUSU

4. ZIRHLI TÜMENİ

ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR

Uzman ORSAM

“

4. Zırhlı Tümen güney Suriye’de bilhassa 2021 yaz aylarında Dera merkezindeki Dera el-Beled’in kuşatmaya alınması süreci ve Suveyde’de terör örgütü DAESH karşıtı operasyonlar dönemindeki faaliyetlerle geniş bir hareket alanına sahip olmuştur.

”

Çok cepheli ve uzun metrajlı iç savaş, Suriye rejim ordusunu yıllar içerisinde önce parçalamış sonra da işlevsel açıdan yetersiz bir hâle getirmiştir. Bu sebeple süreç içerisinde önce Hizbullah, ardından İran destekli diğer milis unsurlar ve doğrudan İran askerî unsurlarının saha desteği Şam’ın yardımına gelmiştir. 2015’te Tahran’ın tüm desteğine karşın İdlib’in askerî yetersizlikler sonucu muhaliflere kaybedilmesi Rusya’nın müdahalesine kapı açmıştır. Rusya’nın dahlinin ar-

dından sahada askerî dengeler rejim lehine değişmiştir. Lakin Rusya’nın başat bir aktör olarak alanı doldurması rejim cephesi içinde de taraflar arasında rekabetin gözle görülür şekilde artmasına yol açmıştır. Moskova kendi imkânlarıyla sıfırdan inşa ettiği 5. Kolordu birimiyle rejim ordusu içerisinde kendisine bağlı yeni ve işlevsel bir birliğe sahip oldu.

4. ZIRHLI TÜMEN’İN FAALİYET ALANLARI VE DENGLEYİCİ ROLÜ

Moskova’nın güvenlik birimleri üzerindeki artan etkisine karşın Şam-Tahran hattının cevapları iki yerden geldi. İran bölgeye dışarıdan getirdiği milislerin bölgede kök salması sürecini hızlandırırken devşirdiği yerli milislerin de sayısını arttırarak sahadaki uzantılarını güçlendirdi. Şam-Tahran blokunun ordu içerisinde cevabı ise Beşar Esad’ın kardeşi Mahir Esad’ın kontrolündeki 4. Zırhlı Tümen üzerinden geldi. 1980’lerin ortasından bu yana Esad rejiminin sahip olduğu en donanımlı unsurlar arasında bulunan ve rejimin başkent

Şam’daki emniyeti görevini üstlenen 4. Zırhlı Tümen, Rus nüfuz genişlemesi karşısında operasyon alanını genişletmiştir. Şam ve kırsalında etkili olan, Guta başta olmak üzere muhalif bölgelere karşı izlenen acımasız kuşatma stratejisinin baş uygulayıcısı olan birlik, aynı zamanda çeşitli iddialara göre 2013’te gerçekleşen kimyasal saldırıdan da sorumlu tutulmaktadır.

Rejimin en önemli birliklerinin başında gelen 4. Zırhlı Tümen başkent haricinde Dera, İdlib ve Humus’ta muhalif güçlere karşı operasyonlarda ön planda yer alır-

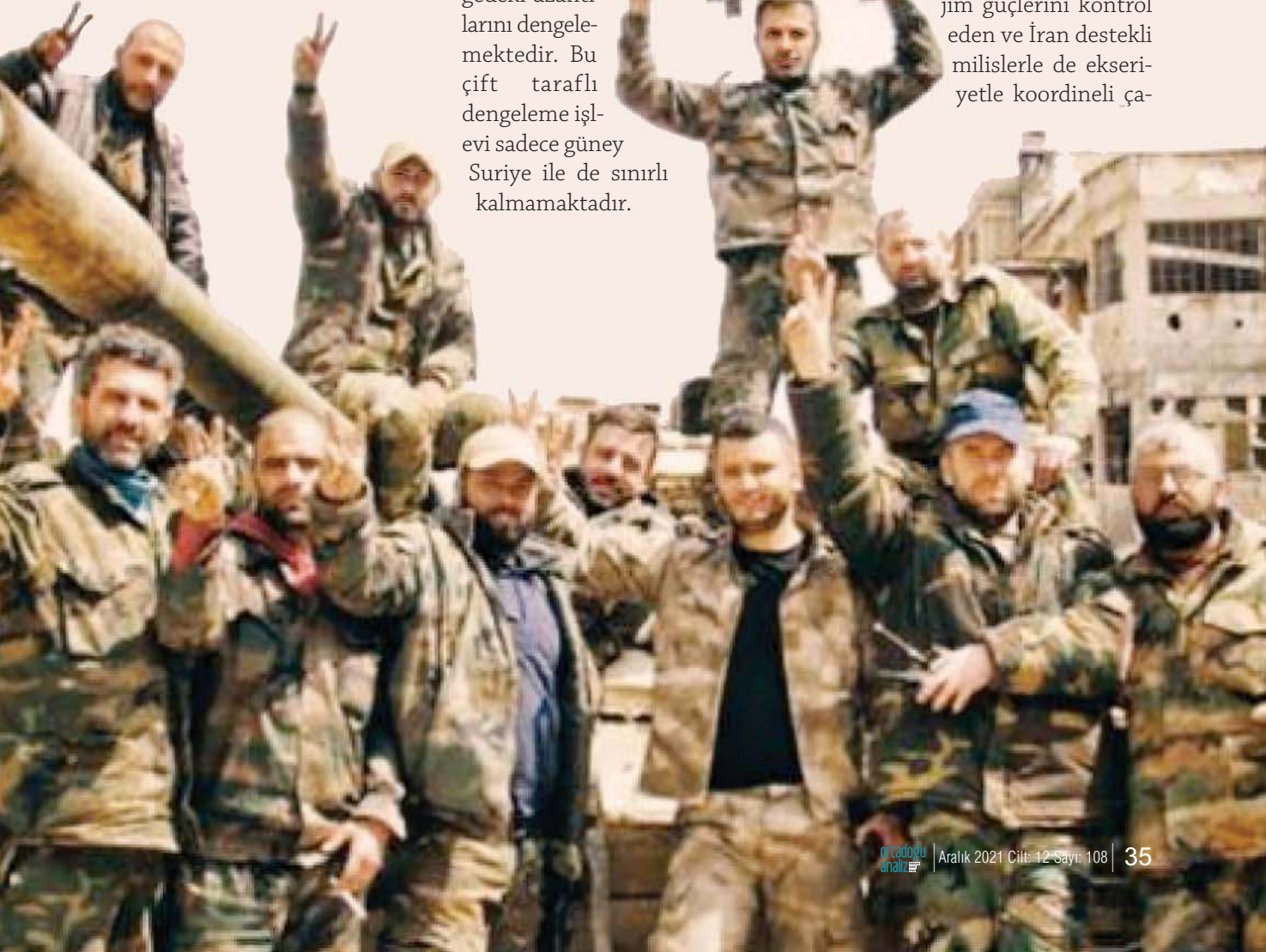

ken Rusya'nın müdahalesi sonrası İdlib ve Dera'da Rusya öncülüğündeki uzlaşma ve ateşkes süreçlerinin sıhhatine yönelik taciz ve saldırılara imza atmıştır. Dera'da Moskova'nın aracılığıyla rejimle uzlaşmaya varan eski muhalif unsurlarla sürekli sürtüşen ve bu sene içerisinde yoğun çatışmalara taraf olarak Dera'yı bir çatışma ve suikastlar merkezi hâline getiren sürecin baş aktörlerinden olan 4. Zırhlı Tümen aynı zamanda İdlib'de de ateşkesi bozan unsurlar arasındadır. 4. Zırhlı Tümen'e bağlı unsurlardan onlarcasının Mart 2020'de TSK tarafından rejim unsurlarının hedef alındığı yoğun hava ve kara saldırılarında etkisiz hâle getirilmiş olmaları birliğe bağlı güçlerin bölgedeki İran destekli

milislerle birlikte ateş hattında faal olduklarını göstermektedir.

4. Zırhlı Tümen güney Suriye'de bilhassa 2021 yaz aylarında Dera merkezindeki Dera el-Beled'in kuşatmaya alınması süreci ve Suveyde'de terör örgütü DAESH karşıtı operasyonlar dönemindeki faaliyetlerle geniş bir hareket alanına sahip olmuştur. İsrail sınırına yakın bu bölgelerde İran destekli milis güçler ve yine rejime bağlı Ulusal Savunma Güçleri milisleriyle koordineli olarak hareket eden 4. Zırhlı Tümen hem Tel Aviv'in İran destekli milis sıkıntısını provoke ederken hem de Rusya'nın bölgedeki uzantılarını dengelemektedir. Bu çift taraflı dengeleme işlevi sadece güney Suriye ile de sınırlı kalmamaktadır.

4. Zırhlı Tümen orta Suriye'deki çöl bölgesi ve çevresinde DAESH'e karşı girilen çatışmalarda İran destekli milislerle birlikte ön saflarda yer alırken araştırmacı Gregory Waters'ın verilerine göre Savra petrol sahası, Tebni, Karyateyn, Kebabic, Mayadin, Şula, Suhne, Kavm ve Resafa bölgelerinde pusu ve baskınlar sonucu kayıplar vermiştir. Çöl bölgesinin DAESH unsurlarından arındırılması misyonu Rusya yanlısı güçlerle İran yanlısı güçlerin rekabet alanlarından biri hâline gelirken 4. Zırhlı Tümen de bu rekabette yine İran destekli güçler safında yer almaktadır. Buna ek olarak çatışma alanının doğusunda Deyrezzor'da ise bölgedeki rejim güçlerini kontrol eden ve İran destekli milislerle de ekseriyetle koordineli ça-

lışan 4. Zırhlı Tümen, bölgenin İran destekli milisler için güvenilir bir liman olmasına doğrudan katkı sağlamakta ve böylece hem İsrail hem de ABD için istenmeyen bir duruma yol açmaktadır. İsrail ve ABD unsurlarının 2021 içerisinde İran destekli milisleri hedef aldıkları saldırılarda artık Deyrezzor bölgesindeki unsurları da hedef aldıkları göz önüne alındığında 4. Zırhlı Tümen'in gelecekte benzer hava saldırılarına hedef olması şaşırtıcı bir sonuç olmayacaktır.

REJİM KONTROLÜ ALANINDA 4. ZIRHLI TÜMEN

Muhalifler ve terör örgütü DAEŞ unsurlarına karşı muharip güç olmanın ötesinde rejim kontrolündeki bölgelerde de faal olan birliğin görev tanımı bu bölgelerde farklılaşmaktadır. Çok sayıda kontrol noktasına hâkim olarak bu bölgelerde lojistik ve istihbarat ağının önemli bir aktörü hâline gelen 4. Zırhlı Tümen aynı zamanda askerî lojmanların idaresi üzerinden yerel bazda bir güç merkezi hâline de gelmiştir. Ayman el-Dassouky'e göre askerî lojmanların güvenliği ve idaresinden sorumlu olan 4. Zırhlı Tümen hem emniyet güçleri

hem de bölgede lojman inşa faaliyetlerine katılacak sermaye sahipleri üzerinde büyük etkiye sahip konumdadır. Birlik burada elde ettiği gücü de yine söz konusu bölgelerde yerel seviyedeki yöneticilerin seçim ve atamalarına müdahil olmak için kullanmakta ve kendisine sağlam bir hâkimiyet alanı kurmaktadır.

“

4. Zırhlı Tümen unsurları rüşvet, zorla alıkoyma ve fidye, mültecilerin mülklerine zorla bedelsiz/ düşük bedel ile el koyma, istifçilik ve karaborsacılık, yakıt ve sigara kaçakçılığı gibi çok sayıda suçun faili ve kontrol sahibi olmuşlardır. 2021 içerisinde uluslararası kamuoyunun gündemlerinden biri hâline gelen bölgeye Suriye merkezli olarak yayılan uyuşturucu sevkiyatında ise raporlara göre rol alan önemli aktörlerden biri de 4. Zırhlı Tümen'dir.

”

Askerî gücüyle inşa ettiği siyasi gücü maddi olarak desteklemek zorunda olan Mahir Esad komutası

altındaki birliğin, hâkim olunan bölgelerde illegal kaynak yaratımı hususunda aktif olmasını sağlamıştır. 4. Zırhlı Tümen unsurları rüşvet, zorla alıkoyma ve fidye, mültecilerin mülklerine zorla bedelsiz/ düşük bedel ile el koyma, istifçilik ve karaborsacılık, yakıt ve sigara kaçakçılığı gibi çok sayıda suçun faili ve kontrol sahibi olmuşlardır. 2021 içerisinde uluslararası kamuoyunun gündemlerinden biri hâline gelen bölgeye Suriye merkezli olarak yayılan uyuşturucu sevkiyatında ise raporlara göre rol alan önemli aktörlerden biri de 4. Zırhlı Tümen'dir. COAR tarafından yayımlanan “Captagon, Hashish and the Syrian Narco-State” başlıklı raporda Suriye'de üretilen ve bölgeye dağılan uyuşturucuların bir kısmının 4. Zırhlı

Tümen'in korumasındaki fabrikalarda üretildiği ve 4. Zırhlı Tümen'in bu tesis koruma görevi dışında tedarik zincirinin sağlıklı şekilde işlemesi için rota boyunca görev aldığı iddia edilmektedir.

“

Otoritesini Rusya ve İran'ın doğrudan ve dolaylı (milis yapılar üzerinden) desteği olmadan koruması mümkün olmayan rejim için 4. Zırhlı Tümen'in kapasitesi bölgede oynadığı denge unsuru rol minvalinde olmaktadır.

”

Üretim ve ulaştırmada Hizbullah ve İran destekli diğer milis güçlerle koordineli bir şekilde çalışan birlik bu şekilde Ürdün ve Lazkiye Limanı üzerinden bölgeye yoğun miktarda uyuşturucu madde arz ederek ciddi bir illegal ekonominin dönmesine katkı sağlamaktadır.

Son tahlilde Esad rejiminin parçalanmış ve harap hâle dönmüş ordu unsurlarının dış desteklerle ayakta kalan ve güçlenen iki grubundan biri olan 4. Zırhlı Tümen, rejimin kendini koruma ihtiyacının bir kısmını karşılayabilecek işleve sahip olmuştur. Yine de kendi otoritesini Rusya ve İran'ın doğrudan ve dolaylı (milis yapılar üzerinden) desteği olmadan koruması mümkün olmayan rejim için 4. Zırhlı Tümen'in kapasitesi bölgede oynadığı denge unsuru rol minvalinde olmaktadır. Bu rolün gereği olarak Rusya uzantısı 5. Kolordu'yu sahada dengeleyen birlik hem bu dengeleme sürecinde hem de illegal finans kaynakları yaratma süreçlerinde

Hizbullah başta olmak üzere İran destekli unsurlarla birlikte hareket etmektedir. Bu durum ise İran'ın sahadaki nüfuzunun güç kaybetmeden var olmaya devamının yanında rejimin kalbi Esad ailesi üzerindeki etkisinin de güçlenmesi anlamına gelmektedir.

Suriye'de İran ile rekabet hâlinde olan Rusya'nın bu durumdan hoşnutsuzluğu ise İsrail'in güvenlik endişeleriyle örtüşmekte ve İsrail herhangi bir Rusya tehdidi ve engellemesine maruz kalmadan Suriye'deki İran unsurlarını hedef almaktadır. Tüm bu süreç henüz 4. Zırhlı Tümen'in dış müdahale ile doğrudan hedef alınmasına sebep olmamıştır. Lakin hem bölgedeki 4. Zırhlı Tümen destekli artan İran varlığı hem de gündün güne dillendirilen Suriye merkezli uyuşturucu ekonomisi orta vadede Mahir Esad'ın birliklerinin doğrudan hedef alınmasına yol açabilir. Böylesi bir senaryo ise hem sahadaki muhalif hücreler için hem de rejim içine daha fazla nüfuz etmek isteyen Moskova için fırsatlar yaratabilir. ■

